

TENAR BÖLGE AKSESUAR KASLARI

Dr. Muzaffer SİNDEL*, Dr. Nurettin OĞUZ*, Dr. Olcay ÖZKAN*, Necdet DEMİR**,
Sevgi DEMİR*, Dr. Yetkin SÖYÜNCÜ***, Dr. Yaşar UÇAR*

ÖZET

Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi Anatomi Anabilim Dalında 13 kadavra ve 20 ampute üst ekstremitede tenar bölge kaslarının disseksiyonu yapılmıştır. Toplam 46 elde yapılan inceleme sırasında 2 erkek kadavrada tek taraflı aksesuar tenar kas saptanmıştır. Çalışmamızda saptanan bu tip aksesuar kas gruplarının varlığının bilinmesi ve ortaya konması, el ile ilgili operasyonlar açısından önem taşımaktadır.

SUMMARY

Dissection of the thenar muscles was performed in 46 hands belonging to 13 cadavers and 20 amputated upper extremities. In two male cadavers, unilateral accessory thenar muscle was encountered. It is important to know the existence and be familiar with the anatomy of these accessory muscle groups particularly in hand surgery.

GİRİŞ

İnsanda elin palmar yüzünün radial tarafında bulunan kaslar baş parmakla ilgili kaslardır. Bu kaslara tenar kaslar denilmektedir. Gözlemlen dışarıdan farkedilen bu bölgedeki kabartı eminentia thenaris adını almakta ve tenar kaslar tarafından oluşturulmaktadır. Bu kaslar m.abductor pollicis brevis, m.flexor pollicis brevis, m.opponens pollicis ve m.adductor pollicis olmak üzere dört adettir (1,2,3,4,5,6).

Eminentia thenaris'in radial yarısında bulunan kas m.abductor pollicis brevis'tir. Üçgen biçiminde, ince ve yassı bir yapı gösteren bu kas tenar bölgenin en yüzeysel kasını oluşturmaktadır. Kas retinaculum flexiorum, tuberculum ossis scaphoideum ve os trapezium'dan başalayarak, iç yan lifleri baş parmakta, phalanx proximalis'in bazisinin radial tarafında, dış yan lifleri ise baş parmağın aponeurozu ve

* Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi Anatomi Anabilim Dalı-ANTALYA.

** Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi Histoloji ve Embriyoloji Anabilim Dalı-ANTALYA.

*** Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi Ortopedi ve Travmatoloji ABD-ANTALYA.

articulatio metacarpophalangeales'in kapsülünde sonlanır (1,2,3,4). M.abductor pollicis brevis dış ve iç iki parça şeklinde de görülebilir (4). Bu kasın altında m.opponens pollicis bulunur. Küçük, üçgen şeklinde yapıya sahip olan kas, retinaculum flexiorum ve tuberculum ossis trapezei'den başlayarak, os metacarpus I'nin palmar yüzünün dış yarısında sonlanmaktadır (1,2,3,4).

M.abductor pollicis brevis'in medialinde m.flexor pollicis brevis bulunmaktadır. Bu kasın caput superficiale ve caput profunda olmak üzere iki başı vardır. Yüzeysel parça lateralde yer alır. Retinaculum flexiorum ve tuberculum ossis trapezei'den başlayarak, m.flexor pollicis longus'un radial kenarı boyunca uzanıp, dış sesamoid kemik ve baş parmağın phalanx proximalis'inin radial tarafında sonlanır (1,2,3,4). Derin parça ise musculus interosseus palmaris I olarak da bilinir (4). Os trapezoideum, os capitatum ve ossa carpi bağlarından başlayarak, m.flexor pollicis longus'un kirişi altından uzanıp, os sesamoideum ve proximal phalanx bazisi üzerinde yüzeysel parça ile birleşir (1,2,3,4). Tenar kaslardan bir diğeri de m.adductor pollicis'tir. İki başlı olan bu kasın caput obliquum'u os capitatum, ossa metacarpi II-III bazisleri ve ossa carpalia palmar yüz bağlarından başlar. Caput transversum'u ise tenar kasların en derinde yer alan kas yapısını oluşturmaktadır. os metacarpus III'ün palmar yüzünün alt 2/3'sinden başlayarak, proximal phalanx bazisinin ulnar yarısı, m.interosseus palmaris I ve caput obliquum'da sonlanır (1,2,3,4,7). Bazı caput obliquum ve caput transversum lifleri ortak kiriş oluşturmaktadır (3).

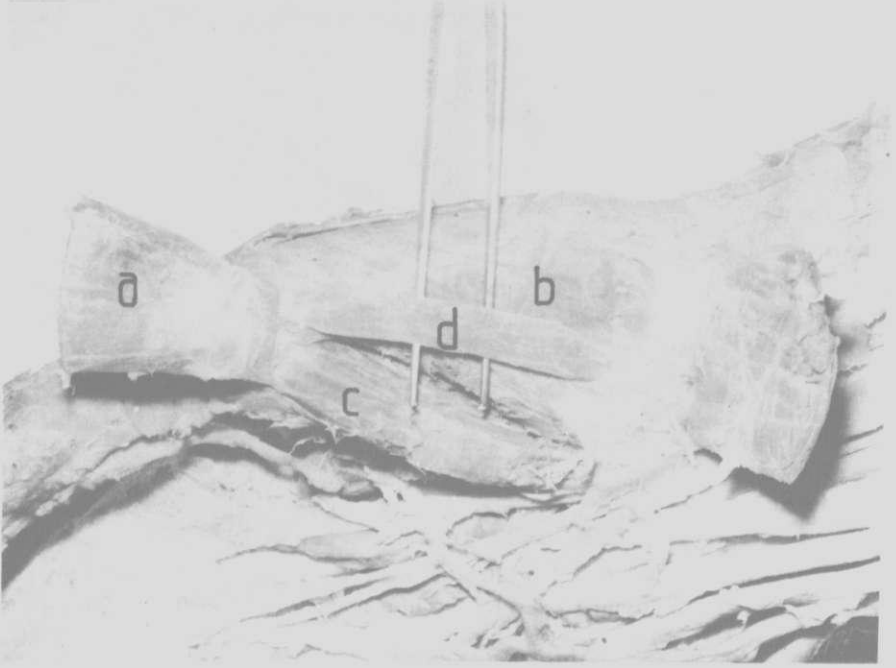
GEREÇ VE YÖNTEM

Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi Anatomi Anabilim dalında 13 kadavra ve 20 ampute üst ekstremitede tenar bölge kaslarının disseksiyonu yapıldı. Toplam 46 elde, tenar bölge kasları incelendi. Disseksiyonda sırasıyla deri ve deri altındaki fasyal yapılar kadırlı. Tenar bölge fasyası kaldırılınca dış yanda m.abductor pollicis brevis, iç yanda m.flexor pollicis brevis'e rastlandı. M.flexor pollicis brevis derin ve yüzeysel liflerden oluşmuştu. Yüzeysel lifler, derin lifleri örtmekteydi. Daha sonra m.abductor pollicis ve m.flexor pollicis'in yüzeysel lifleri kesildi. M.abductor pollicis'in yüzeysel lifleri altında m.opponens pollicis, m.flexor pollicis'in yüzeysel lifleri altında ise bu kasın derin lifleri görüldü. Orta bölgedeki fasyanın kaldırılması ile a. ulnaris, arcus palmaris superficialis ve ana digital arterler ile n.medianus'un deri dalları ortaya çıkarıldı. Arcus'un ulnar kısmı hipotenar kabartının yakınından, radial kısmı ise tenar kabartı yakınından kesilerek parmaklara doğru çevrildi. Ligamentum carpi palmare kesilip iki yana uzaklaştırıldığında m.flexor digitorum superficialis ve profundus'un kirişleri ortaya kondu. Bu kirişlerin de, retinaculum flexiorum'un altından kesilip parmaklara doğru yatırılmasıyla arcus palmaris profundus'un ortaya çıkması ve adduktor kasın görüntülenmesi sağlandı.

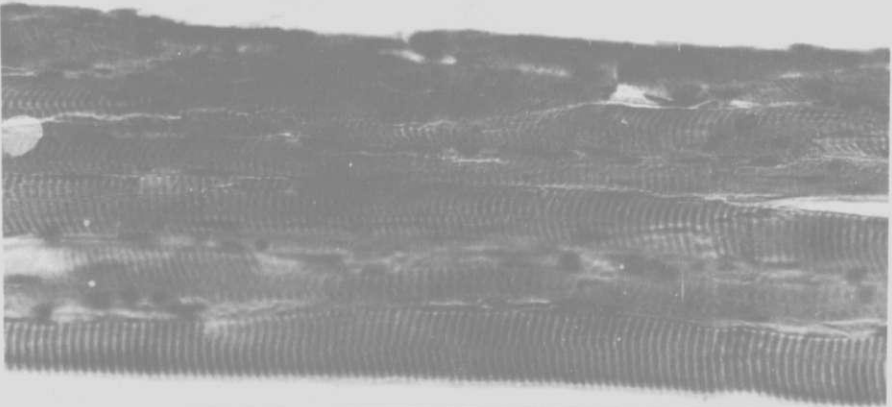
BULGULAR

Yapılan tüm el disseksiyonlarında anatomi literatür bilgisi ile uyumlu kas grupları ortaya konmuştur. İki erkek kadavrada sağ el disseksiyonlarında eminentia thenaris'i oluşturan, bilinen kas gruplarından başka iki adet aksesuar kas saptanmıştır.

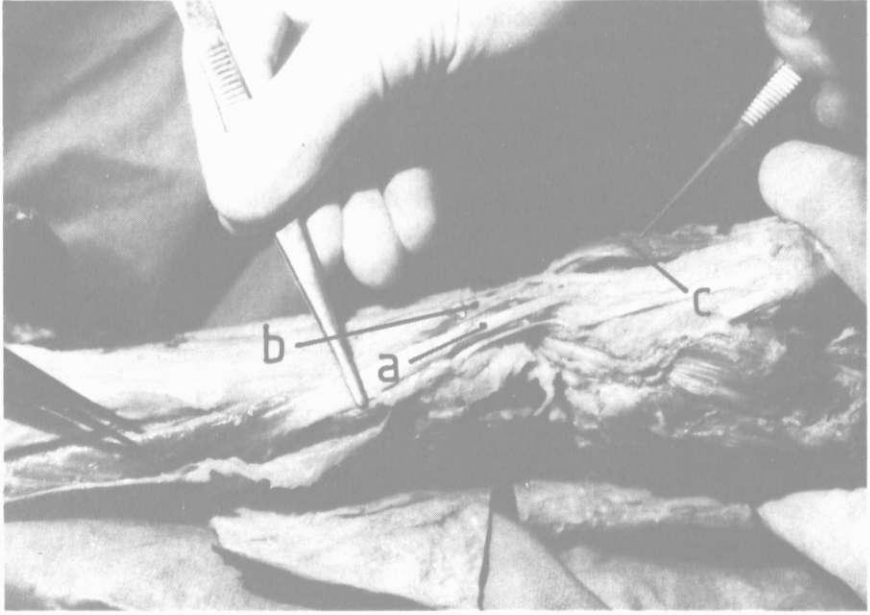
Birinci olguda, 3.7 cm. boyunda, 0.5 cm. eninde 1 mm. kalınlığında saptanan kas, os trapezium ve retinaculum flexiorum'dan başlamakta, baş parmağın proximal

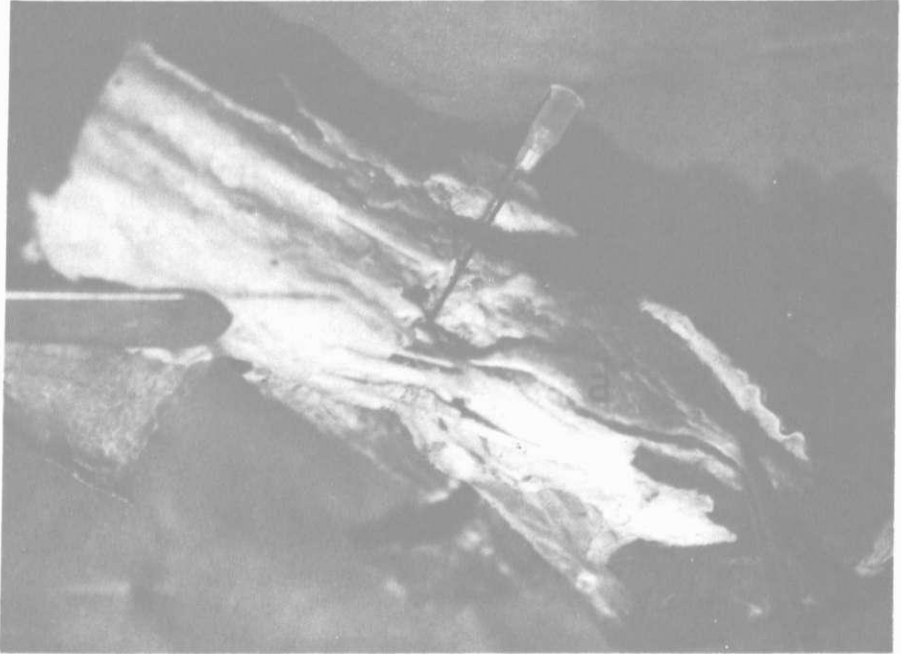
Resim. 1: Birinci olguya ait aksesuar kas görünümü. (a: M. abductor pollicis brevis, b: M. opponens pollicis, c: M. flexor pollicis brevis, d: Aksesuar kas)

Resim. 2: Birinci olguya ait aksesuar kasın histolojik kesiti.

Resim. 3:İkinci olguya ait aksesuar kas görünümü (a: Musculus abductor pollicis longus'un 1.kirişi b: Musculus abductor pollicis longus'un 2.kirişi c: Aksesuar kas)

Resim. 4:İkinci olguya ait aksesuar kas görünümü. (a: Aksesuar kas)

phalanx'ının palmar yüzünün proximal bölümünde m.opponens pollicis'in insertio tendonunun ön tarafında sonlanmaktadır (Resim 1). M.abductor pollicis brevis ile m.opponens pollicis arasında yer alan bu kas üç fibröz bantla septasyona uğramıştır. Morfolojik görünümü kas yapısı ile uyumlu bu oluşum daha sonra histolojik inceleme için bütün olarak disseke edilmiş ve boyuna üç parçaya ayrılarak dehidratasyon için etil alkol serisinden geçirilmiştir. Ksilol seffaflaştırılması ve parafin bloklamasını takiben, parafin bloklardan 5 um. kalınlığında alınan kesitler, hematoxilen-eozin'le boyanmıştır. Mikroskopik inceleme sonrasında materyalin iskelet kası (çizgili kas) özelliğine sahip olduğu belirlenmiş, ancak inscripto yapıları net olarak tesbit edilememiştir (Resim 2).

İkinci olguda, m.abductor pollicis longus'un iki parçaya ayrılan sonuç kırılarından biri os trapezium'a yapışarak sonlanmaktadır. I.metakarpal kemik bazisinde sonlanması gereken diğer kiriş ise, I.metakarpal kemik kaidesi palmar yüzünde 3.7 cm. boyunda, 2 mm. kalınlığında, 1 cm. genişliğinde, kas yapısına dönüşmektedir (Resim 3). Bu kas yapısındaki oluşum M.flexor pollicis brevis'in üzerinde, m.abductor pollicis brevis ve m.opponens pollicis brevis'in radial tarafında yer almaktadır. Bu kasın insertio tendonu, m.opponens pollicis brevis'in insertio tendonu ile birleşerek os metacarpus I'in palmar yüzü radial kenarı boyunca sonlanmaktadır (Resim 4).

TARTIŞMA

İnsanda tenar bölge kasları, m.abductor pollicis brevis, m.opponens pollicis, m.flexor pollicis brevis, m.adductor pollicis'tir.

Sadece klasik kitaplarda karnivorlardan özellikle kedide, palmar bölgede metakarpal kemiklerle phalanx'lar arasında bir çok küçük kas grubu bulunduğu belirtilmektedir (8). Bizim gözlemlediğimiz aksesuar kas yapılarının bu tip kaslardan birinin homoloğu olacağı düşünülebilir.

Çalışmamızın amacı özellikle el ile ilgili mikrocerrahi operasyonlarında önem taşıyan aksesuar kas gruplarının varlığının gösterilmesidir.

KAYNAKLAR

- 1.Warwick R, Williams PL : Gray's Anatomy. 35th. edition, 555-556. Longman, 1973.
- 2.Crocco AJ : Gray's Anatomy, descriptive and surgical. 404-406. Bounty Books, New York, 1977.
- 3.Çimen A : Anatomi. 126-127. Uludağ Üniversitesi Basımevi, Bursa, 1991.
- 4.Arıncı K, Elhan A : Kaslar (Myologia). 112-113, Elhan Yayınevi,Ankara, 1989.
- 5.Prives M, Lysenkov N, Bushkovich V : Anatomy Volume I. 346-348. MIR Publishers, Moscow, 1985.

6.Kuran O : Sistematik Anatomi. 183-184. Filiz Kitapevi, İstanbul, 1983.

7.Chang L, Blair FW : The origin and innervation of the adductor pollicis muscle.
J Anat 140(3). 381-388. 1985.

8.Dursun N : Veteriner Anatomi I.cilt, Hareket Sistemi (Kemik, eklem, kas bilgisi).
Selçuk Üniversitesi Basımevi, Konya, 1986.